

Стратегически дела, насочени срещу обществения интерес

Някои аспекти на съдебния
контрол

*Андрей Георгиев,
съдия в Софийския районен съд*

История на уредбата

- Два акта на ЕС:
 - задължителен – Директива (ЕС) 2024/1069 – дела с международен елемент, и
 - Препоръка (ЕС) 2022/758 на Комисията от 27 април 2022 година – за националното право.
- Повод – убитата в Малта Дафне Каруана Галиция е ответник по над 40 производства към датата на смъртта си.
- Защо няма уеднаквяване и на националните правила – чл. 81 ДФЕС.

Рискове

- Активност на съда;
 - Обусловена от въпрос на правна преценка по „относително определени“ критерии;
 - Риск от увреждане на другата страна.
-
- ПОРАДИ ТОВА: Съдът следва да действа внимателно.

Понятие

- Насочени към упражнявани от ответника права:
 - на (активно) изразяване,
 - на достъп до информация,
 - на изкуствата и науката, или
 - на сдружаването или събранията.
- Във връзка с „обществено участие“.
- Белези – съображение 28 и чл. 4, пар. 3 от Директива (ЕС) 2024/1069

Видове дела и защита

- Граждански и търговски - законопроект по ГПК:
 - за обезщетения за вреди, или
 - за сваляне на статии и публикации – Решение № 195/04.04.2025 г. по гражданско дело № 3278/2023 г., I ГО, ВКС, или
 - други?
- Наказателни – най-често – от частен характер – чл. 250, ал. 1, т. 2 НПК.
- Административни:
 - чл. 146, т. 5 ГПК - „несъответствие с целта на закона“ (= злоупотреба с власт);
 - вж. чл. 25з ЗЗЛД.

Мерки по ГПК

- Предвидените в законопроекта:
 - ранно прекратяване;
 - обезпечаване на разноските на ответника;
 - деклариране, че делото е насочено срещу защита на общественения интерес.
- Съкратени срокове
- **ВНИМАНИЕ!** – действия на съда преди участието на ответника.

Атаки в обезпечителното производство – 1

- ПРОБЛЕМ – наличието на иск за сваляне на публикация (Решение № 195/04.04.2025 г. по гражданско дело № 3278/2023 г., I ГО, ВКС), при липса на друга уредба, предполага и възможна обезпечителна мярка „временно спиране на достъп“.
- ВНИМАНИЕ!
 - и по такива въпроси съдът следва да прави преценка на баланс на интереси по чл. 10 ЕКПЧ – вж. реш. на ЕСПЧ *von Hannover (no. 2) с/у Германия*, жалби № 40660/08 и 60641/08, §§ 103, 109 – 113;

Атаки в обезпечителното производство – 2

- ограничения на националната Конституция – чл. 40, ал. 2, и тълкуването на първоизточника (Италия) – Cass. pen., Sez. Un., 29 януари 2015 (пост. 17 юли 2015), n. 31022;
- РЕЗУЛТАТИ – вж. Определение № 18508/24.04.2025 г. по частно гражданско дело № 23029/2025 г. на Софийския районен съд, 28. състав – налично в ЕПЕП.

Незаконно съдържание

- Не е само обида и клевета:
 - Решение № 353/10.06.2020 г. по в.н.ч.х.д. № 2226/2020 г. на Софийския градски съд, III въззивен наказателен състав (М. Тодорова);
 - *Бехар и Гутман с/у България*, жалба № 29335/13, §§ 66 – 67 и 73, 16 февруари 2021 г.
- Кои са възможните неправомерни мнения?
 - Решение № 19473/26.11.2023 г. по гражданско дело № 33611/2023 г. на Софийския районен съд, 28. състав (допуснато до касация, не е в сила).

Уредба на обезпеченията в ЗИДГПК (проект)

- за поискано от ищеца обезпечение – нов чл. 391, ал. 6 ГПК – задължително само с убедителни писмени доказателства (на практика – много трудно по иск за обезщетение).
- на разноси на ответника:
 - противоконституционно решение ??? – чл. 394а ГПК (проект) – предварителна *reformatio in peius* – засягане на имущество поради предявен иск?
 - „Класическо“ решение – прекратяване при невнесена гаранция – чл. 520, ал. 4 и 525 ЗСГ (отм., 1891); чл. 363 – 364 ЗСГ (отм., 1930).